

Een vertaler over zijn of haar weerbarstigste vertaalprobleem, en de oplossing ervan.

Reintje Ghoos

Wat is het grootste vertaalprobleem dat u bent tegengekomen?

De Franse auteur Édouard Louis (1992) is een nieuw fenomeen. Hij komt uit de provincie en schrijft boeken die de stem vertegenwoordigen van wat links Frankrijk zou moeten zijn. De titel van zijn laatste roman leverde onverwacht een probleem op, waarover mijn co-vertaler en ik uitgebreid met de uitgever van gedachten gewisseld hebben. In totaal hebben we zo'n twintig voorstellen gedaan, die allemaal zo hun bezwaren hadden.

De Franse titel luidde: *Qui a tué mon père*. Hoeveel jaar Frans moet je hebben gehad om dat te vertalen? Het wordt toch gewoon: *Wie heeft mijn vader gedood*? Maar het eerste addertje onder het gras heeft een grammaticaal karakter, door een dubbelzinnigheid die het Franse origineel niet heeft. Terwijl je in eerste instantie *mijn vader* leest als het (in dubbel opzicht) lijdend voorwerp, blijkt je hem ook als de moordenaar te kunnen lezen; dan is *wie* de vermoorde.

Hoe hebt u het opgelost?

De vraag was hoe die dubbelzinnigheid kon worden weggewerkt. De eerste, logische oplossing is: *Door wie is mijn vader gedood* – maar dat is als titel echt te onaantrekkelijk. Bij het zoeken naar alternatieven verschenen er meer addertjes. Het ontbreken van een vraagteken in de originele titel bijvoorbeeld. Daardoor zou het evenzogoed een bijzin kunnen zijn, die je vertaalt als: *Wie mijn vader heeft gedood*. Die variant hebben we nog wel voorgelegd, maar met weinig hoop. Voorts moesten we ook nog kiezen tussen *doden* en *vermoorden*. *Ombrengen* kon ook, naast uitdrukkingen als *om zeep brengen*. Voor dat laatste viel iets te zeggen omdat de vader niet letterlijk vermoord blijkt te worden. Moest het dan niet iets worden als *Wie heeft mijn vader kapotgemaakt of gebroken*? Ten slotte heeft de uitgever de knoop doorgehakt, en werd het *Ze hebben mijn vader vermoord*. Een redelijke keuze, vonden wij.

Reintje Ghoos en haar vaste vertaalpartner Jan Pieter van der Sterre hebben samen de laatste tien jaar een heel scala aan boeken vertaald uit het Frans en het Engels. Een flink aantal werd genomineerd voor de Europese literatuurprijs – die ze in 2014 ook wonnen met *De preek over de val van Rome* van Jérôme Ferrari.